

SIGILII DE BREASLĂ ÎN ARHIVELE BRAȘOVENE

Dorin-Ioan RUS

Zunftsigel in Kronstädter Archiven

Kronstadt war, vor allem dank seiner geographischen Lage, ab dem 16. Jahrhundert, das wichtigste handwerkliche Zentrum Siebenbürgens. Das Dasein einer großen Zahl von Handwerker und eines großen Absatzmarkts hat die Entwicklung der Zünfte begünstigt, deren in Archiven (noch unveröffentlichte) Siegel bewahren, unten dargestellt sind.

Abbildungen:

1. Siegel der Kronstädter Kürschnerzunft 17. Jahrhundert.
2. Siegel der Kronstädter Hutmacher 1825
3. Siegel der Kronstädter Bäckerzunft 1844
4. Siegel der Kronstädter Drechslerzunft 1827.
5. Siegel der Kronstädter Weberzunft 1830
6. Siegel der Kronstädter Tuchscherer 1736
7. Siegel der Kronstädter Gerberzunft 18. Jahrhundert
8. Siegel der Kronstädter Weberzunft 18. Jahrhundert
9. Siegel der Kronstädter Riemenmacher 1779
10. Siegel der Kronstädter Riemenmacher, 18. Jahrhundert
11. Siegel der Brooser Schneiderzunft 1712.
12. Siegel der Repser Schusterzunft 18. Jahrhundert
13. Siegel der Repser Tschismenmacherzunft 1708.
14. Siegel der Kronstädter Schusterzunft 18. Jahrhundert
15. Siegel Kronstädter der Seilerzunft 1827
16. Siegel der Kronstädter Seilerzunft 1689.
17. Siegel der Kronstädter Tuchmacher 1774
18. Siegel der Kronstädter Schusterzunft 1810
19. Siegel der Kronstädter Tuchmacher 1716
20. Siegel der Kronstädter Tuchscherer 1736
21. Siegel der Kronstädter Weißbäckerzunft 1833
22. Siegel der Kronstädter Leinweberzunft 1546(?)
23. Siegel der Kronstädter Gerberzunft 1830
24. Siegel der Kronstädter Riemenmacher 1779

Brașovul a fost, în primul rând datorită poziției sale geografice, unul din cele mai importante centre comercial-meșteșugărești din Transilvania. Existența unui mare număr de meșteșugari și a unei mari piețe de desfacere a favorizat dezvoltarea breslelor, a căror sigilii păstrate în arhive (și nepublicate încă) sunt prezentate în cele de mai jos.

1. Sigiliul breslei cojocarilor din Brașov, secolul al XVII-lea¹.

Este de formă rotundă, cu diametrul de 29 mm, din ceară de culoare roșie.

În câmpul central apare un înger ținând atârnat un scut german pe care este redată o blană. Îngerul ocupă partea superioară a imaginii, având aripile larg desfăcute, capul este redat din față, părul buclat, fața rotundă. Blana, simbolul meșteșugarilor blănari, ocupă tot câmpul scutului.

În partea inferioară a câmpului se găsește înscris textul cu litere majuscule, în limba latină, în semicerc: SIG. PELLONUM CORONAE (Sigiliul blănarilor din Brașov). (Fig. 1)

2. Sigiliul pălărierilor din Brașov, 1825²

Sigiliu aplicat, din ceară de culoare roșie.

În câmpul central al scutului rotund se observă doi lei stând vertical pe un pedestal și susținând un joben și coroana Brașovului în partea superioară. Leii au cozile ridicate și sunt fără limbi. Jobenul, element accesoriu de îmbrăcăminte specific primei jumătăți a secolului al XIX-lea, este susținut de membrul superior drept al leului din dreapta și de membrul superior stâng al leului din stânga.

¹ Direcția Județeană a Arhivelor Naționale - Brașov (în continuare DJANB), *Actele Magistratului Brașov*, an 1750, nr. 114a.

² DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1750, nr. 114a.

Legenda sigiliului este scrisă cu litere majuscule germane. CRON[ST]ADT. HUTMA.ZUNFT.S[IE]GEL. 1825. Literele ST din “Kronstadt” sunt șterse, la fel ca IE din “Siegel”. Numele orașului este scris Cronstadt în loc de Kronstadt. (Fig. 2)

3. *Sigiliul breslei brutarilor din Brașov, 1844³.*

Este de formă ovală, aplicat, din ceară roșie, diametrele de 40/26 mm.

Reprezintă doi lei ce susțin o pâine și unelte de brutărie. Deasupra se află o coroană cu cinci fleuroane. Leiul sunt în poziție verticală, limbați, cu cozile ridicate. Cu membrele superioare susțin o pâine aflată în partea superioară și o lopată de brutar, aflată în poziție verticală. În partea centrală a acesteia se încrucișează două unelte de brutărie. În partea inferioară a câmpului se observă două crengi cu frunze de laur, încrucișate.

Datorită faptului că marginile sigiliului sunt puternic deteriorate, literele textului nu mai pot fi descifrate. (Fig. 3)

4. *Sigiliul breslei strungarilor din Brașov, 1827⁴.*

Este aplicat, din ceară roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 35 mm. Are marginile deteriorate. În câmpul central apare însemnul breslei: doi lei susțin coroana Brașovului, sub care se află încrucișate două unelte de strungarit. Leiul se află în poziție verticală, cu cozile ridicate și gurile deschise. Se distinge cu dificultate inscripția cu litere minuscule germane: *Siegel der Drechsler Innung in Kronstadt* și anul 1827. Breasla mai are în arhivă un sigiliu, din 1720⁵, având în câmpul central coroana Brașovului, cu două produse specifice ale acestui meșteșug în stânga și în dreapta ei⁶. (Fig. 4)

5. *Sigiliul breslei țesătorilor din Brașov, 1830⁷.*

Este aplicat, de culoare roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 22 mm.

Într-un scut de formă ovală apare coroana Brașovului în câmpul superior, iar în câmpul central două unelte de țesător încrucișate. Sub ele, orizontal, se află o suveică. Pe circumferință apare înscris textul în limba latină cu litere majuscule: SIGILIUM. LANIFICORUM. CORONAE. Totul înscris într-un cerc de perle. (Fig. 5)

O imagine asemănătoare apare pe un alt sigiliu nedatat al breslei⁸. (Fig. 22)

6. *Sigiliul breslei tunzătorilor de postav din Brașov, 1736⁹.*

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, are forma rotundă, cu diametrul de 39 mm.

În câmpul sigiliului se observă stema breslei: doi îngeri susțin un scut german încoronat în care sunt înscrise însemnele breslei alături de stema orașului Brașov. În partea superioară a scutului se observă două unelte de postăvărit, iar în câmpul central stema orașului, coroana cu rădăcină. Cei doi amorași care susțin scutul nu au aripi, ei fiind redați din față. Părul fiecăruia este buclat, fața rotundă, distingându-li-se ochii, gurile și nasurile.

În afara cercului se găsește textul, scris cu litere majuscule în limba germană: [GE]WANTMACHER+ZECH+SIGIL+IN+CRONEN+STADT+. (Fig. 6)

7. *Sigiliul breslei tăbăcarilor din Brașov, secolul al XVIII-lea¹⁰*

Este aplicat, din ceară roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 22 mm.

³ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 2/21/534.

⁴ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 2/27-39.

⁵ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 4/2-1-2.

⁶ A. Eichhorn, *Siebenbürgische Zunftsiegel*, in *Forschungen zur Volks- und Landeskunde*, vol. 12/2, Sibiu, 1969, fig. 30.

⁷ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1830, nr. 3465.

⁸ A. Eichhorn, *op. cit.*, fig. 71.

⁹ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 2/20/211.

¹⁰ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1750, nr. 114 a.

În câmpul central apar însemnele breslei: doi lei susțin o coroană și unelte specifice tăbăcarilor. Coroana este deschisă, are cinci fleuroane și se găsește în partea superioară a câmpului. Ea este susținută de doi lei aflați în poziție verticală, care stau pe două crengi cu frunze de laur, cu cozile ridicate, având coamă și gurile deschise. În partea centrală și inferioară a imaginii se află două cuțite de tăbăcărit, încrucișate, deasupra unui vas de formă conică, cu baza mare în sus.

Textul inscripției este scris cu litere majuscule, în limba latină: SIGIL. CORDARIORUM. CORONENSIS (Sigiliul tăbăcarilor din Brașov). Totul se află într-un cerc de perle. (Fig. 7)

8. *Sigiliul breslei țesătorilor Brașov, secolul al XVIII-lea*¹¹.

Este din ceară roșie, aplicată, de formă rotundă, cu diametrul de 29 mm.

În câmpul central apar înscrise într-un cerc, însemnele țesătorilor, două suveici, încadrând coroana Brașovului.

Pe margine apare înscris textul, cu litere majuscule, în limba germană. DER WEBER. SIGIL. CIVITATIS CORON. (Sigiliul țesătorilor din orașul Brașov). Textul este înconjurat de un cerc de perle. (Fig. 8)

9. *Sigiliul breslei curelarilor, din Brașov, 1779*¹².

Este aplicat, din ceară de culoare roșie de formă rotundă, având diametrul de 23 mm. Este deteriorat în partea stângă.

În câmpul central apare un scut italian încoronat susținut de lambrechini. În câmpul scutului se observă însemnul breslei, un frâu răsucit. Coroana, aflată deasupra scutului, este deschisă și are trei fleuroane.

Textul este scris cu litere majuscule, în limba latină: SIGILIUM. CORIARIORUM CORONENSIS ("Sigiliul curelarilor brașoveni"). Totul se află într-un cerc de perle. (Fig. 9)

Aceeași amprență o aflăm pentru breasla curelarilor și la 1750, diametrul ei fiind de 25 mm¹³, și cea de la 1830, cu diametrul de 22 mm¹⁴. (Fig. , 10 și 24)

10. *Sigiliul breslei croitorilor din Orăștie, 1712*¹⁵.

Este din ceară roșie, aplicat, de formă rotundă, cu diametrul de 35 mm.

În câmpul central apare un scut baroc, înconjurat de un cerc de perle. Deasupra lui se găsește înscris anul 1712, destul de greu lizibil. În câmpul scutului apare simbolul croitorilor, o foarfecă deschisă, având redată flori de o parte și de alta, precum și în interiorul brațelor.

În exteriorul cercului se găsește înscris numele orașului, cu litere majuscule: SZASZVAROS. Numele orașului este înscris în semicerc în partea superioară a imaginii. Textul este înconjurat de un al treilea cerc, în care apare înscris cu litere majuscule în limba latină: SIGILVM. CONTUB. SARTORUM, ocupând de asemenea partea superioară a imaginii. (Fig. 11)

11. *Sigiliul cizmarilor din Rupea, secolul al XVIII-lea*¹⁶.

Este din ceară roșie, aplicat, de formă rotundă, cu diametrul de 24 mm.

În câmpul central apare un scut spaniol încoronat având în dreapta o talpă de pantof iar în stânga o unealtă de cizmar. Coroana este deschisă, cu cinci fleuroane. În câmpul scutului apare o cizmă îndreptată cu vârful spre stânga. În dreapta scutului, o talpă de pantof îndreptată cu vârful în sus; în partea stângă a scutului vedem o unealtă de cizmar, cu mânerul rotund și cu vârful încovoiat îndreptat spre stânga.

¹¹ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1750, nr. 114a.

¹² DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 19/28.

¹³ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1750, nr. 114a.

¹⁴ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1830, nr. 3465.

¹⁵ DJANB, *fond Prefectura Făgăraș*, 1820, nr. 487.

¹⁶ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 24/19-50.

În partea exterioră se găsește textul în limba germană, scris cu majuscule, din care se observă doar puține litere: SCH[US]TER [CZE]CH SIE[GEL] REPS. (Traducere: Sigiliul breslei pantofarilor din Rupea). (Fig. 12)

12. *Sigiliul cizmarilor din Rupea, 1708*¹⁷.

Breasla cizmarilor din Rupea mai are un sigiliu în secolul al XVIII-lea, fiind aplicat, din ceară de culoare neagră, cu diametrul de 20 mm.

Se distinge greu un scut italian, încoronat, susținut de lambrechini. Coroana este deschisă și perlată având cinci fleuroane. În câmpul scutului se mai poate distinge greu o talpă de pantof în partea stângă.

Textul legendei este ilizibil. (Fig. 13)

13. *Sigiliul breslei cizmarilor din Brașov, secolul al XVIII-lea*¹⁸.

Un alt sigiliu al cizmarilor din Brașov, este aplicat, din ceară de culoare neagră, de formă rotundă, cu diametrul de 22 mm.

El are în câmpul central un scut rotund, încoronat, susținut de lambrechini. Câmpul scutului este greu lizibil, observându-se o coroană cu trunchi, simbolul Brașovului, deasupra unei cizme înalte, în partea centrală, orientată cu vârful spre dreapta. În stânga ei se găsește o talpă de pantof cu vârful în sus, iar în dreapta o unealtă de cizmar, cu capul rotund.

Textul este scris cu litere majuscule, în limba germană. Literele sunt în parte șterse. Se distinge doar: TSC[HI]SMENMACHER CZ[EC]H SI[EGEL IN KRONSTA]DT. (Traducere: "Sigiliul breslei cizmarilor din Brașov"). Totul este într-un cerc de perle. (Fig. 14)

14. *Sigiliul breslei funarilor din Brașov, 1827*¹⁹

Este aplicat, de culoare roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 30 mm.

În câmpul sigiliului apare coroana orașului Brașov suprapunând o roată de funari. Roata are 8 spițe, partea inferioară stângă fiind deteriorată. În stânga coroanei pornește textul scris în limba germană cu litere minuscule: *Siegel Die Cronstät [Seiler] Zunft 1827*. (Traducere: "Sigiliul breslei funarilor din Brașov"). Numele Brașovului apare scris greșit. Totul este înscris în două cercuri de perle. (Fig. 15)

15. *Sigiliul breslei funarilor din Brașov, 1689*²⁰

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 22 mm.

În câmpul sigiliului apare simbolul breslei, o roată de funar, cu 12 spițe, având deasupra o coroană cu cinci fleuroane.

Imaginea este înconjurată cu un cerc.

Textul inscripției este scris în limba germană, cu litere majuscule, greu lizibile: SIEGEL DER SEILER [C]ZECH CRONSTADT. (Traducere: Sigiliul breslei funarilor din Brașov). În partea exterioră textul este mărginit de un cerc. (Fig. 16)

16. *Sigiliul postăvarilor din Brașov, 1774*²¹.

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, având forma rotundă, cu diametrul de 36 mm.

În câmpul central se observă greu un scut german încoronat susținut de doi amorași. Ei se află redați din față, cel din dreapta fiind greu vizibil. Fețele nu li se disting, nici alte detalii ale acestora. Pe scut se mai distinge o foarfecă de postăvar, cu brațele deschise în sus, aflată în partea senestra superioară. se mai distinge în partea centrală trunchiul din coroana stemei Brașovului.

¹⁷ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 24/19-53.

¹⁸ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 24/19-9.

¹⁹ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1830, nr. 3465.

²⁰ DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 25/13 și 25/14.

²¹ DJANB *Actele Magistratului Brașov*, an 1774, nr. 460, fila 5.

Textul este scris în limba germană, cu litere majuscule, greu lizibile: [GE]WANTMACH[ER C]ZECH SIEG[EL] IN CRONSTADT♣. La capătul textului se observă un ornament în formă de treflă. (Fig. 17)

17. *Sigiliul breslei pantofarilor Braşov, 1810*²².

Este aplicat, din ceară roşie, de formă rotundă, cu diametrul de 34 mm.

În câmpul central apare stema oraşului Braşov, având în dteapta o bardă cu lama orientată spre dreapta, ușor deteriorată, iar în stânga o talpă de pantof cu vârful orientat în sus. Deasupra coroanei se distinge anul 1810.

Textul este scris cu litere majuscule latine, în limba germană: CRONER SCHUSTER [CZ]JECH SIEGEL* Totul este încadrat de un cerc continuu. (Fig. 18)

O amprentă aproape identică avea breasla și la 1510, cu deosebirea că în stânga coroanei nu apare o talpă de pantof, ca în cazul de față, ci o cizmă înaltă orientată cu vârful spre stînga²³.

18. *Sigiliul postăvarilor din Braşov, 1716*²⁴.

Este aplicat, din ceară de culoare roșu închis, deteriorat pe margini și în interior, cu diametrul de 36 mm.

În câmpul sigiliului apare simbolul postăvarilor, o foarfecă deschisă cu vârful în sus. Textul nu se mai observă. (Fig. 19)

19. *Sigiliul breslei tunzătorilor de postav din Braşov, 1736*²⁵.

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, cu diametrul de 40 mm. Deteriorat în partea superioară.

În câmpul central apare stema breslei, un scut spaniol încoronat susținut de doi lei. Coroana este deschisă, are trei fleuroane, cu perle. Scutul este sfertuit, având în abis un scut spaniol cu o floare cu șase petale în câmp. În toate cartierele scutului se observă patru unelte de postăvărit. Leiile se află în poziție verticală, limbați, cu cozile ridicate. Sub scut se află două crengi cu frunze de laur, încrucișate.

Textul, foarte greu lizibil, este scris în limba latină, cu litere majuscule. CRASOSI CIVI CORONA[E] SIGIL[IU]M [C]ZECH și anul 1736. (Fig. 20)

Un sigiliu asemănător, mai puțin deteriorat, se află păstrat în aceeași arhivă²⁶.

20. *Sigiliul breslei brutarilor din Braşov, 1833*²⁷.

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 30 mm.

În câmpul central apare stema breslei brutarilor de la 1833: doi lei cu coamă, cu cozile ridicate, susțin un covrig ce suprapune coroana Braşovului. Ei au picioarele sprijinite pe câte o pâine. Imaginea este înconjurată de un cerc de perle.

Textul este scris cu litere majuscule, în limba germană: SIEGEL DER EHRSAMEN WEISSBACHER ZECH IN CRONSTADT. Textul este înconjurat de o linie groasă continuă. (Fig. 21)

21. *Sigiliul breslei țesătorilor de lână din Braşov, 1546(?)*²⁸

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 24 mm.

²²DJANB, *Actele Magistratului Braşov*, an 1830, nr. 3465.

²³A. Eichhorn, *op. cit.*, fig. 50.

²⁴DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 31/30.

²⁵DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 31/39.

²⁶A. Eichhorn, *Von deutschen Zünften in Kronstadt. Die Tuchscherer*, in *Mitteilungen des burzenländer sächsischen Museums*, 2. Jhg, 1937, Abb. 31.

²⁷DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 4/2.

²⁸DJANB, *colecția Biserica Neagră*, IV, Hd., 33/35.

În câmpul central este redat un scut rotund, încoronat. În câmp apar două suveici care se întretaie sub trunchiul din coroana Brașovului.

Textul legendei este scris în limba latină, cu litere majuscule: SIGILIUM LANIFICORUM CORONA[E]. (Traducere: “Sigiliul țesătorilor de lână din Brașov”). La capătul lui un ornament în formă de floare de crin. (Fig. 22)

22. *Sigiliul breslei tăbăcarilor din Brașov, 1830*²⁹.

Este aplicat, din ceară de culoare roșie, de formă rotundă, cu diametrul de 32 mm.

În câmpul sigiliului apare un scut rotund, încoronat având emblema breslei tăbăcarilor. Coroana are trei fleuroane. Se observă în câmpul scutului două unelte de tăbăcari încrucișate deasupra unui ciubăr, care are formă de trunchi de con, cu baza mare sus. Se pot observa de asemenea detaliile acestuia. Scutul este înconjurat de un cerc de perle.

Textul legendei este scris cu litere majuscule în limba latină: SIGIL[IUM]. CORTARICORUM.CORONA[E] (Traducere: “Sigiliul tăbăcarilor din Brașov”). O linie continuă mărginește întreaga imagine. (Fig. 23)

Sigiliile de breaslă aveau rolul de a autentifica actele emise sau/și semnate de către organele conducătoare ale breslei. Ele aveau în marea lor majoritate reprezentate în câmp însemne ale meseriei respective, uneori fiind însoțite de elemente heraldice: coroană, lei, scut. Majoritatea sigiliilor prezentate aparțin breslelor brașovene, celelalte fiind din Rupea și Orăștie. Breslele brașovene pot fi identificate după prezența în câmpurile lor sigilare a stemei orașului, precum și după textele din legendă. De asemenea, trebuie remarcat faptul că aceste piese se prezintă într-o foarte bună stare de conservare.

Textele sunt scrise în limbile germană și latină, cu litere majuscule.

Sigiliile prezentate sunt o sursă de inspirație pentru istoria economică, având o importanță heraldică și iconografică.

---

²⁹ DJANB, *Actele Magistratului Brașov*, an 1830, nr. 3465.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

Planşa I

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

Planşa II